

Toelichting model burgerparticipatie bij wind op land

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Het rekenmodel	3
1.3	Disclaimer	4
2	Het model op hoofdlijnen	5
2.1	Scope model	5
2.1.1	Wind op land project: aannames	5
2.1.2	Beschouwde vormen van burgerparticipatie	5
2.1.3	Wat kan het model berekenen?	6
2.2	Werking model op hoofdlijnen	6
2.3	De modelleertechniek	7
3	Hoe gebruik ik het model?	8
3.1	Wat staat er in het invulformulier?	8
3.2	Hoe vul ik het invulformulier in?	9
3.2.1	Gebruik maken van standaard business case	9
3.2.2	Zelf business case gegevens invullen	10
3.2.3	Deels business case gegevens zelf invullen	11
3.3	Tabblad cockpit	12
3.3.1	Wat staat in de cockpit?	12
3.3.2	Waar is de output van het model weergegeven?	12
3.3.3	Hoe selecteer ik vormen van burgerparticipatie?	13
3.3.4	Hoe doe ik gevoeligheidsanalyses?	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Verschillende Nederlandse gemeenten zoeken naar manieren om burgers te betrekken bij wind op land projecten door middel van burgerparticipatievormen. We hebben twee documenten ontwikkeld om het effect van dergelijke participatiemechanismen op de business case van windprojecten inzichtelijk te maken:

1. Een presentatie met de theorie van een business case, met o.a. de manier waarop financiers hiernaar kijken, en mogelijke participatievormen: 'Inhoudelijke presentatie bij windmodel'.
2. Een generiek rekeninstrument in Excel, waarin de effecten van verschillende participatievormen kunnen worden berekend en vergeleken.

Beide documenten zijn openbaar beschikbaar¹, deze handleiding hoort bij het rekenmodel – versie 27052014. We raden sterk aan om voor het gebruik van het model de handleiding goed door te nemen om fouten bij het invullen of het interpreteren van de uitkomsten te voorkomen.

1.2 Het rekenmodel

Het rekenmodel is opgesteld met het doel om voor gemeenten het effect van verschillende participatievormen op de business case van een windproject inzichtelijk te maken. Daarmee draagt dit model bij aan de zoektocht naar vormen van burgerparticipatie die enerzijds optimaal draagvlak creëren voor wind op land en anderzijds een voldoende aantrekkelijke business case voor ontwikkelaars van windprojecten oplevert.

Inzichten uit het model kunnen door de gemeente worden ingezet bij de vormgeving van beleid en advies aan de gemeenteraad omtrent participatie in windprojecten. Daarnaast geeft het model een indicatie van de verwachte inkomsten voor de gemeente uit OZB, leges en grondopbrengsten van een windproject.

Een aantal aspecten zijn cruciaal voor juiste interpretatie van de uitkomsten :

- Het model is bestemd voor gemeenten die, in gesprek met de ontwikkelaar, de belangrijkste parameters van het gegeven windproject beschikbaar hebben. Deze eigen gegevens kunnen worden ingevuld in het model, om vervolgens verschillende scenario's ten aanzien van windparticipatie met elkaar te vergelijken.
- Gemeenten die geen of weinig cijfers tot hun beschikking hebben, kunnen op basis van zeer generieke kengetallen² met het model zicht krijgen op een business case van windproject en de effecten van burgerparticipatie hierop. Deze inzichten kunnen helpen bij het opstellen van generieke beleidskaders. De exacte uitkomsten kunnen echter substantieel afwijken van specifieke projecten in de betreffende gemeente.
- Het model is een generiek instrument, bestemd voor de verkenningsfase van projecten. Het instrument stelt de gebruiker uitstekend in staat om gedurende de fase van haalbaarheidsstudies en verkenningen verschillende scenario's met elkaar te kunnen vergelijken. Het model is echter geenszins bestemd om investeringsbeslissingen mee te maken. Daarvoor is een meer op maat

¹ <http://www.agentschapnl.nl/onderwerp/rekenmodel-business-case-wind-en-burgerparticipatie>

² Na consultatie van diverse partijen is ECN gekozen als algemeen erkende bron voor de standaardgegevens. De achtergrond van deze gegevens is te lezen in Conceptadvies basisbedragen in de SDE+ 2014, en de bijbehorende rekentool op www.ecn.nl

gemaakt model nodig. Daarbij kunnen (en dienen) ook grotere finesses en optimalisaties worden aangebracht, bijvoorbeeld een gedetailleerdere inschatting van financieringskosten zoals afsluiten en bereidstellingsprovisies³.

- Parameters die grote invloed hebben op de uitkomsten van het model zijn onder andere de vollasturen (windopbrengst), SDE tarief en de rentekosten. De foutmarge van de uitkomsten is groot wanneer deze inputvariabelen niet goed aansluiten bij het specifieke project. Als hulpmiddel voor het invullen van de vollasturen kan de windkaart (opgenomen in het model) worden gebruikt, locatiespecifieke windmetingen zijn echter noodzakelijk voor een goede inschatting van de opbrengsten van het project. Gebruik de gevoeligheidsanalyse (paragraaf 3.3.4) om grip te krijgen op het effect van veranderende parameters.

1.3 Disclaimer

Het model is een complex rekeninstrument en een adequaat gebruik vraagt om voldoende kennis en kunde voor zowel het gebruik als de interpretatie van de uitkomsten. Wij adviseren daarom nadrukkelijk om ervoor zorg te dragen dat deze kennis en kunde in voldoende mate voorhanden is bij het gebruik van het model.

Het rekenmodel is opgebouwd Excel 2010. Mochten het model onverhoopt in eerdere versies van Excel niet goed functioneren of een vreemde opmaak weergeven, neem dan vooral contact met ons op.

Op het model is de volgende disclaimer van toepassing:

This model is constructed by RebelGroup Advisory B.V. Inputs and calculations of this model have not been audited. Although this model has been constructed with due care and diligence, RebelGroup Advisory does not accept any responsibility for the extent to which the assumptions, calculations and results of this model are correct and complete. Users of this model are advised to check the assumptions, calculations and results of this model before reaching conclusions or making decisions based on this model.

³ Deze fees kunnen in voorliggend model worden opgenomen door het rentetarief op te hogen.

2 Het model op hoofdlijnen

2.1 Scope model

Een model is een vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid. Om de complexiteit van het model behapbaar te houden we de uitgangspunten zo simpel mogelijk. In deze paragraaf geven we aan wat het model wel en wat het model niet uitrekent. We noemen dat de 'scope' - ofwel het blikveld - van het model.

2.1.1 Wind op land project: aannames

Het model berekent de haalbaarheid van een wind op land project. De scope is enkel het project zelf; in het model wordt geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van eventuele saneringstrajecten van reeds bestaande windparken die verband houden met de ontwikkeling van het nieuwe project.

Het model biedt de gebruiker de gelegenheid om zoveel mogelijk eigen gegevens van het project in te vullen in het tabblad met het invulformulier. Indien de gebruiker nog niet in de fase is waarin de kenmerken van het project bekend zijn, kan hij/zij gebruik maken van een "standaard business case". In deze case wordt uitgegaan van 3MW turbines en hiervoor is de relevante financiële input opgenomen in het model. Deze gegevens zijn gebaseerd op de data die ECN⁴ gebruikt voor het bepalen van de SDE adviesbedragen voor windturbines kleiner dan 6MW. De kengetallen, alsmede de keuze voor vollasturen en basisbedragen uit de verschillende SDE fases, passen dus niet op windturbines in meer en turbines die groter zijn dan 6 MW. Het model is overigens prima in staat om berekeningen te maken voor dergelijke windprojecten, de gebruiker dient alleen zelf alle aannames in te vullen. De getallen die voor de "standaard business case" zijn gebruikt, worden in het model toegelicht op tabblad InpCol.

Belangrijke opmerking bij de standaard cijfers is dat ECN / Kema in hun adviezen voor de basisbedragen SDE geen rekening houden met de ontwikkelkosten van een project. De "standaard business case" in het model volgt deze lijn, de gebruiker kan op basis van eigen gegevens ervoor kiezen deze kosten wel op te nemen.

2.1.2 Beschouwde vormen van burgerparticipatie

Op basis van de ingevulde financiële gegevens van het wind op land project berekent het model de financiële haalbaarheid van het project. Vervolgens is het mogelijk om het effect van verschillende vormen van burgerparticipatie op de haalbaarheid van de business case te berekenen.

De beschouwde vormen van burgerparticipatie in het model zijn:

- Korting op de energierekening: een x-aantal huishoudens krijgen korting op de energierekening;
- Inleg vermogen voor energielevering: burgers investeren in het windproject en ontvangen daarvoor gratis stroom gedurende de looptijd van het project;
- Gebiedsgebonden bijdrage: het project levert een financiële bijdrage aan de ontwikkeling van het gebied waar het project deel vanuit maakt;

⁴⁴ Zie www.ecn.nl.

- Energiebesparingspakket: een x-aantal huishoudens krijgen een energiebesparingspakket aangeboden.;
- Burgers verstrekken obligatielening: burgers treden op als investeerder in het project, door middel van het verstrekken van een lening (vreemd vermogen);
- Burgers zijn aandeelhouder in windproject: burgers treden op als investeerder in het project, door middel van het verstrekken van eigen vermogen (aandelen).

Voor elk van de hierboven genoemde vormen geldt dat de gebruiker van het model zelf kan bepalen hoe de participatievorm wordt ingevuld. Als voorbeeld: bij de variant korting op de energierekening bepaalt de gebruiker hoeveel huishoudens korting krijgen, wat de omvang is van de korting en met welk energieverbruik voor huishoudens wordt gerekend.

In het tabblad cockpit zijn de verschillende vormen van burgerparticipatie opgenomen (zie verder hoofdstuk 3).

2.1.3 Wat kan het model berekenen?

Het model berekent de haalbaarheid van een project op basis van de Netto Contante Waarde methode. Daarnaast laat het zien of het project aantrekkelijk is om te financieren vanuit het perspectief van een bank en een eigen vermogen verschaffer (windontwikkelaar). Zie de presentatie *business case wind en burgerparticipatie* voor achtergronden bij de Netto Contante Waarde methode en het perspectief van bank en eigen vermogen verschaffer⁵. Door verschillende vormen van burgerparticipatie te selecteren wordt duidelijk wat het effect daarvan is op de haalbaarheid van de business case.

Tevens geeft het model weer wat de (eventuele) inkomsten voor een gemeente zijn uit grondpacht, OZB en gebiedsgebonden bijdrage. Ook de bedragen en aantallen obligaties of aandelen die een gemeente bij bewoners 'op moet halen' om tot de gewenste kapitaalverhoudingen⁶ te komen worden overzichtelijk weergegeven.

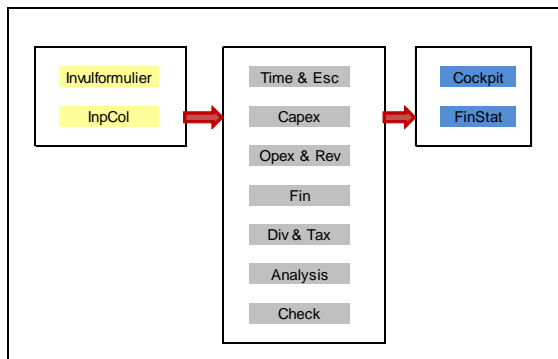
Tot slot biedt het model de mogelijkheid een gevoeligheidsanalyse uit te voeren. Voor de belangrijkste parameters in de business case wordt helder wat het effect is van een verandering in de hoogte van een individuele parameter op de haalbaarheid van het project. Enkele voorbeelden van deze parameters zijn vollasturen, energieprijzontwikkeling, omvang SDE, investeringen en operationele kosten.

2.2 Werking model op hoofdlijnen

Het model bestaat uit een twaalfal sheets. Het model omvat verschillende typen sheets: inputsheets, hulp/rekensheets en outputsheets. Schematisch bestaat het model uit de volgende sheets:

⁵ <http://www.agentschapnl.nl/onderwerp/rekenmodel-business-case-wind-en-burgerparticipatie>

⁶ bijv. de omvang van het vermogen dat burgers moeten inleggen om te realiseren dat 10% van de investering door burgers wordt ingebracht middels aandelen.



Voor de gebruiker zijn vooral het invulformulier en de cockpit relevant. In het tabblad invulformulier worden algemene en financiële gegevens van het project ingevuld (input), in de cockpit wordt de haalbaarheid van het project en het effect van burgerparticipatie daarop inzichtelijk (output).

2.3 De modelleertechniek

Het model is gemodelleerd volgens de FAST-methodologie. Dit is een modelleerconventie die er voor zorgt dat de opgestelde business case transparant is en de uitkomsten duidelijk herleidbaar zijn. FAST staat voor Flexibel, Accuraat, Simpel en Transparant modelleren. Hierdoor is het model gebruiksvriendelijk:

- Input is makkelijk in te voeren en aannames zijn eenvoudig te wijzigen;
- De berekeningen zijn transparant en overzichtelijk - daardoor ook voor de 'leek' leesbaar, en voor een meer ervaren Excelgebruiker indien nodig ook makkelijk te wijzigen;
- Gevoeligheidsanalyses zijn eenvoudig uit te voeren;
- Het model is voorzien van een cockpit, waarmee de gebruiker eenvoudig en zelfstandig alle analyses kan doen die hij nodig heeft.

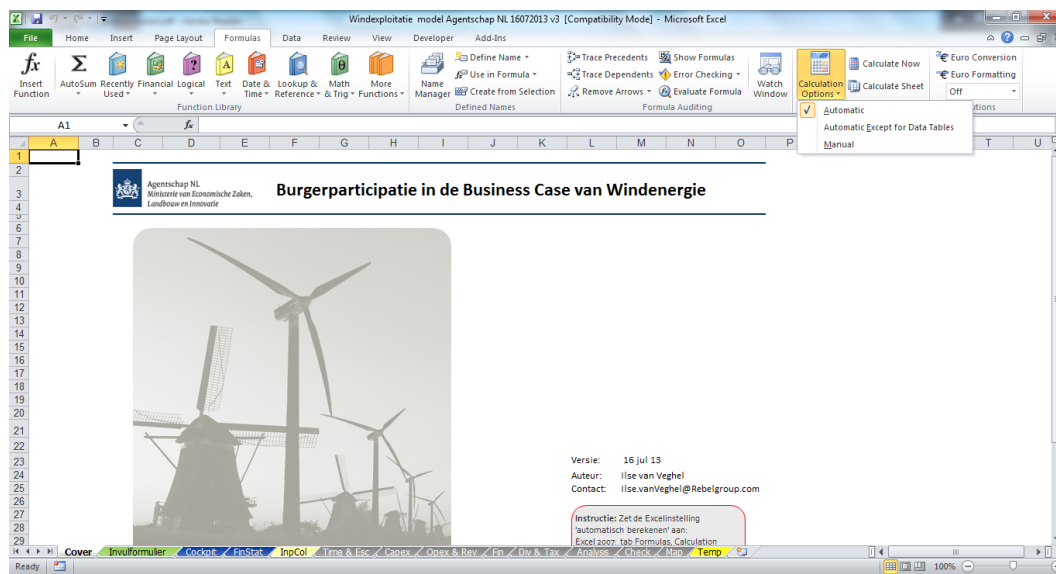
Meer informatie over FAST modelleren vindt u op www.fast-standard.org.

3 Hoe gebruik ik het model?

LET OP: Controleer eerst of uw computer in Excel op automatisch berekenen staat!

In de Nederlandstalige versie via 'Extra', 'opties', 'berekenen', selecteer 'automatisch doorrekenen' en druk op OK.

In de Engelstalige versie via 'Formulas', 'Calculation Options' of het model op 'automatisch doorrekenen' staat en druk op OK:



3.1 Wat staat er in het invulformulier?

Het invulformulier omvat alle inputvariabelen die nodig zijn om op hoofdlijnen een business case voor een wind op land project op te stellen. De onderdelen die terugkomen in het invulformulier zijn:

1. Algemeen kenmerken project: betreft de timing en omvang project. Deze cellen dienen altijd door de gebruiker zelf ingevuld te worden! Daarbij geldt: alleen lichtgele cellen aanpassen.
2. Indexatie: betreft aannames over de mate waarin de kosten en opbrengsten zich vanaf het prijspeil van de ingevoerde gegevens gedurende de tijd ontwikkelen. Bijvoorbeeld over hoe de elektriciteitsprijs zich ontwikkelt in de tijd.
3. Opbrengsten: hier worden de variabelen weergegeven die –samen met de aannames over indexatie- de hoogte van de opbrengsten van het project bepalen. Het gaat dan om aantal vollasturen voor de turbines en de hoogte van de elektriciteitsprijs en SDE subsidie. De vollasturen kunnen op P50 (gemiddelde) waarde worden ingevuld, en wanneer beschikbaar is ook ruimte voor de p90 waarde die de bank vereist. Zie de presentatie *business case wind en burgerparticipatie* voor achtergronden bij de begrippen p50 en p90.

Ten aanzien van de SDE gelden verschillende inschrijffases met verschillende basisbedragen en vollasturen. Deze zijn te vinden in de linkerlichtgele velden, dit zijn dropdown boxjes. Bij de keuze voor het rekenen met standaardgegevens, kan de gebruiker de SDE fase in de lichtgele velden aanpassen. Let daarbij op dat de keuze voor de vollasturen en het

- basisbedrag op dezelfde fase gebaseerd is. Wanneer de gebruiker zelf alle gegevens invult, dienen ook de SDE parameters te worden ingevuld.
4. Investering: de hoogte van de investering kan op twee manieren worden ingevuld: voor de 'standaard business case' (met vooraf ingevulde gegevens) maken we gebruik van 1 kengetal voor de totale investeringskosten. Wanneer de gebruiker zelf gegevens invult, kan dat op hetzelfde hoofdniveau: de totaalkosten, of aan de hand van specifiekere gegevens: turbines & fundering, ontsluiting park, netaansluiting en infra, transactiekosten e.d.
 5. Operationele kosten: ook de operationele kosten bestaan uit twee hoofdposten, die kunnen worden opgesplitst in specifiekere onderdelen. Standaard zijn op hoofdniveau een kengetal voor de variabele en de vaste onderhoudskosten ingevuld. Deze vaste kosten kan de gebruiker zelf vervangen door verder uitgesplitste posten zoals management, verzekeringen e.d.
 6. De gegevens over de financiering staan in de cockpit, waar meteen opties voor burgerparticipatie kunnen worden ingevuld. Het model gaat uit van een simpele financiering: een lineaire lening, met een rentetarief waarin bankprovisies versleuteld zijn. De burgerobligaties zijn achtergesteld aan de hoofdlening, bij uitkering van rentebetalingen en aflossingen. Voor toelichting zie theoretisch kader

In het invulformulier is ook een windkaart weergegeven, aan de hand waarvan u een inschatting kan maken van de verwachte vollasturen voor uw project. Deze kaart is zeer indicatief, omdat de hoogte van de vollasturen de meest cruciale parameter in de business case is, bevelen we aan windmetingen uit te voeren om hier een goede inschatting van te maken. Daarbij spelen factoren als de ashoogte, rotordiameter en parkeffecten een belangrijke rol. Meer gedetailleerdere gegevens zijn te vinden op www.windenergie.nl/tools

3.2 Hoe vul ik het invulformulier in?

3.2.1 Gebruik maken van standaard business case

Als u gebruik wilt maken van de standaard business case gegevens in het model verricht u de volgende handelingen, zie ook de afbeelding op de volgende pagina:

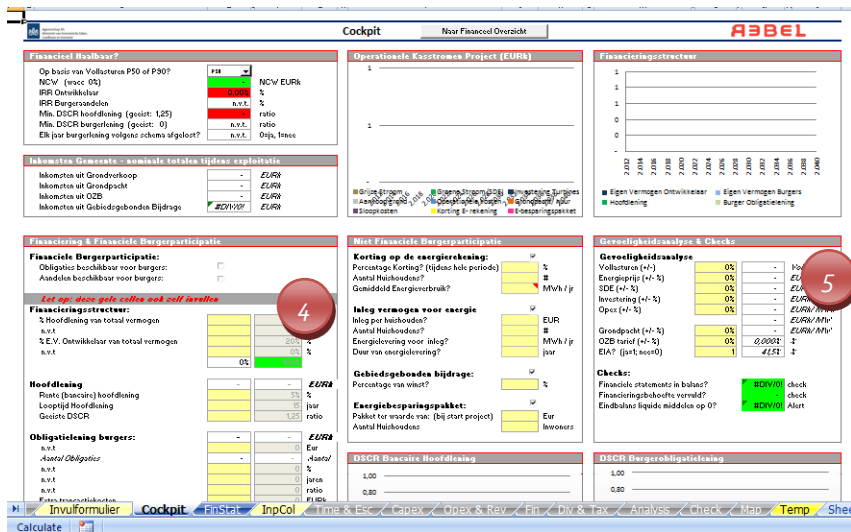
1. Selecteer linksboven in het invulformulier de optie "standaard gegevens 3MW turbine".

2. Vul de algemene kenmerken van het project in
3. Druk op knop *naar cockpit* midden bovenin het scherm
4. U kunt vervolgens in de cockpit gevoeligheidsanalyses verrichten en het effect van burgerparticipatievormen op de business case inzichtelijk maken (zie paragraaf 3.3).

3.2.2 Zelf business case gegevens invullen

Als u zelf de business case gegevens wil invullen in het model verricht u de volgende handelingen:

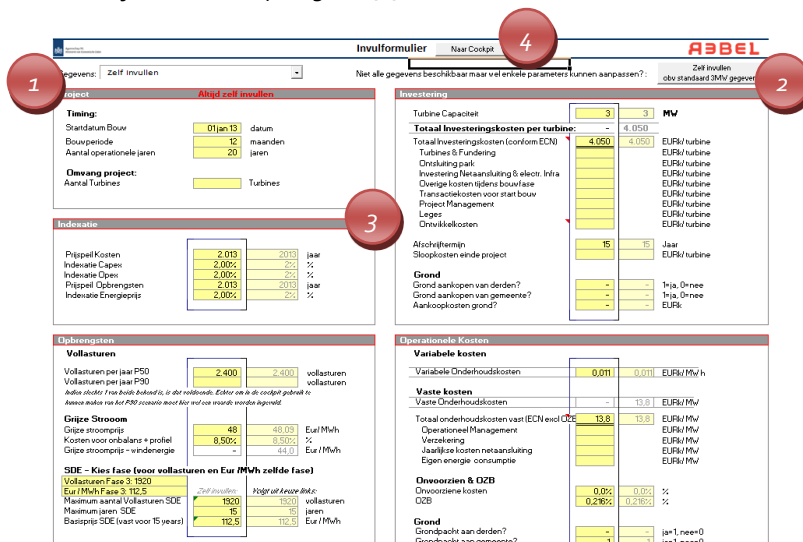
1. Selecteer linksboven in het invulformulier de optie "zelf invullen".
2. Vul alle inputcellen in die met een blauwe rand zijn omgeven
3. Druk op knop *naar cockpit* midden bovenin het scherm
4. Vul in de cockpit de gegevens over de financiering in, al dan niet in combinatie met burgerparticipatie.
5. U kunt vervolgens in de cockpit gevoeligheidsanalyses verrichten en het effect van burgerparticipatievormen op de business case inzichtelijk maken (zie paragraaf 3.3).



(n.b. deze cockpit is volledig leeg, bijv. lege grafieken, omdat het invulformulier nog leeg is)

3.2.3 Deels business case gegevens zelf invullen

1. Selecteer linksboven in het invulformulier de optie "zelf invullen"
2. Selecteer vervolgens rechtsboven in het invulformulier de optie "zelf invullen obv 3MW gegevens", alle standaardgegevens worden nu gekopieerd naar de lichtgele cellen.
3. Wijzig de inputcellen die u wilt aanpassen. Input die u niet aanpast is gebaseerd op de standaard gegevens in het model. Let bij de investeringskosten en vaste onderhoudskosten op dat er geen dubbeltelling ontstaat tussen het standaardgetal op totaalniveau, en eventuele specifieke kosten die u zelf invult.
4. Druk op knop *naar cockpit* midden bovenin het scherm
5. U kunt vervolgens in de cockpit de gegevens omtrent de financiering aanpassen, gevoeligheidsanalyses verrichten en het effect van burgerparticipatievormen op de business case inzichtelijk maken (zie paragraaf 3.3).
- 6.



3-3 Tabblad cockpit

3-3.1 Wat staat in de cockpit?

De cockpit omvat drie onderdelen:

1. De uitkomsten (output) van het model op het gebied van de financiële haalbaarheid vanuit perspectief ontwikkelaar en bank; en de inkomsten van het project voor de gemeente;
2. Invoervelden voor de financiering van het project, in combinatie met opties voor financiële burgerparticipatie. En daarnaast de mogelijkheid om verschillende 'niet financiële' vormen van burgerparticipatie te selecteren en door te rekenen wat het effect is op de uitkomsten van het project;
3. De mogelijkheid om gevoeligheidsanalyses door te rekenen (het effect van hogere/lagere inputparameters op de uitkomsten.)

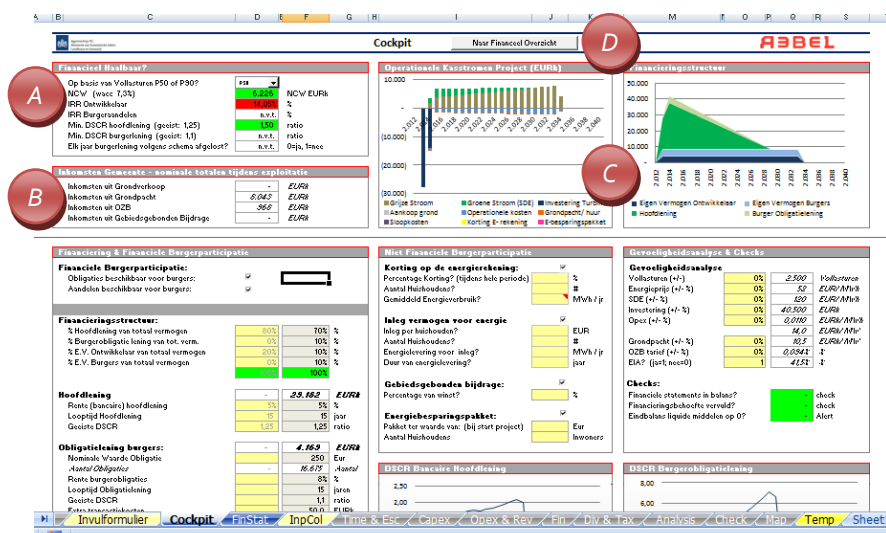
3-3.2 Waar is de output van het model weergegeven?

De *financiële haalbaarheid* wordt linksboven in de cockpit weergegeven (A). Hier worden weergegeven: de netto contante waarde van het project, het rendement voor de aandeelhouder/ontwikkelaar en de scores op de ratio van de banklening. Indien gekozen wordt voor kapitaalverstrekking door burgers vindt u hier ook het rendement op aandelen voor burgers en de scores op de ratio van de burgerlening. Als de cellen groen kleuren is het financieel rendement voldoende hoog, bij rood onvoldoende hoog. U kunt de haalbaarheid doorrekenen op basis van de p50 waarden, en de p90 waarden van de vollasturen; kies hiervoor het gewenste scenario in het uitschuifluikje bovenaan het blok 'Financieel haalbaar?'.

Onder dit blok met parameters die voor de investeerders relevant zijn, staan de inkomsten voor de *gemeente* (B). Dit betreffen inkomsten uit: grondverkoop, verpachten van de grond, OZB, leges en een eventuele gebiedsgebonden bijdrage. De inkomsten bestaan uit het totaal van de jaarlijks geïndexeerde (nominale) bedragen die de gemeente ontvangt tijdens de exploitatie van het project.

De cockpit bevat tevens grafieken met belangrijke *financiële kenmerken* van het project (C). Bovenin de cockpit worden de operationele kasstromen en financieringsstructuur gedurende de looptijd van het project weergegeven, onderin de score op de ratio's voor de bancaire lening en de burgerobligatielening.

Ten slotte vindt u op de sheet achter de cockpit het financieel overzicht van het project: de Winst en Verliesrekening, de Balans en het Kasstromenoverzicht (D).



3.3.3 Hoe selecteer ik vormen van burgerparticipatie?

In paragraaf 2.1.2. zijn de verschillende vormen van burgerparticipatie die het model kan doorrekenen toegelicht. Deze vormen zijn te selecteren in de blokken 'Financiering en Financiële Burgerparticipatie' (A) en 'Niet financiële burgerparticipatie' (B). Hieronder volgt per participatievorm een korte instructie:



A: Financiering en Financiële Burgerparticipatie

Hieronder verstaan we het verstrekken van kapitaal aan het project, in de vorm van vreemd vermogen (obligaties) of eigen vermogen (aandelen).

Burgers verstrekken obligatielening

Optie 1: zelf gegevens invullen

1. (indien nog niet gedaan): selecteer de optie zelf invullen in het invulformulier.
2. (indien nog niet gedaan): vul alle gegevens in het invulformulier in.
3. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
4. Selecteer de optie obligaties beschikbaar voor burgers.
5. Vul in wat de financieringsstructuur, karakteristieken van de hoofdleening en gewenst rendement op eigen vermogen voor ontwikkelaar is.
6. Vul in wat de nominale waarde van de burgerobligaties wordt.
7. Vul in wat de rente op de obligaties wordt.
8. Vul de looptijd van de obligaties in.
9. Vul in met welke DSCR ratio u wilt rekenen voor de lening (een toelichting op de ratio vindt u in de presentatie *business case wind en burgerparticipatie*.)
10. Vul in wat de extra transactiekosten zijn voor de burgerobligatielening.
11. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Optie 2: zelf invullen o.b.v. standaard gegevens

1. (indien nog niet gedaan): selecteer de optie zelf invullen o.b.v. standaardgegevens in het invulformulier.

2. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
3. Selecteer de optie obligaties beschikbaar voor burgers
4. Het model past zelf de standaardwaarden in het blok 'Financiering en financiële burgerparticipatie' aan. Indien deze waarden niet overeenkomen met uw situatie, keert u terug naar het invulformulier. Hier kiest u voor 'zelf invullen', en met de button 'Zelf invullen o.b.v. 3MW molens' kunt u alle gegevens kopiëren en daar waar nodig aanpassen. Nu kunt u in de cockpit ook de financieringsstructuur aanpassen, dit doet u in de lichtgele cellen.
5. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Burgers kopen aandelen

Optie 1: zelf gegevens invullen

1. (indien nog niet gedaan): selecteer de optie zelf invullen in het invulformulier.
2. (indien nog niet gedaan): vul alle gegevens in het invulformulier in.
3. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
4. Selecteer de optie aandelen beschikbaar voor burgers.
5. Vul in wat de financieringsstructuur, karakteristieken van de hoofdlening en rendement op eigen vermogen voor ontwikkelaar wordt.
6. Vul in wat de nominale waarde van de aandelen wordt.
7. Selecteer wat het gewenste rendement voor burgers bedraagt (in beginsel gelijk aan rendement ontwikkelaar).
8. Vul in wat de extra transactiekosten zijn voor de burgeraandelen.
9. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Optie 2: zelf invullen o.b.v. standaard gegevens

1. (indien nog niet gedaan:) Selecteer de optie zelf invullen o.b.v. standaardgegevens in het invulformulier
2. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit
3. Selecteer de optie aandelen beschikbaar voor burgers
4. Het model past zelf de standaardwaarden in het blok 'Financiering en financiële burgerparticipatie' aan. Indien deze waarden niet overeenkomen met uw situatie, keert u terug naar het invulformulier. Hier kiest u voor 'zelf invullen', en met de button 'Zelf invullen o.b.v. 3MW molens' kunt u alle gegevens kopiëren en daar waar nodig aanpassen. Nu kunt u in de cockpit ook de financieringsstructuur aanpassen, dit doet u in de lichtgele cellen.
5. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd

B: niet financiële burgerparticipatie

Voordelen voor burgers en/of gebieden die voortvloeien uit het project.

Korting energierekening

1. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
2. Selecteer de optie korting energierekening door met de muis de tickbox aan te vinken.
3. Vul in welke percentage korting op de elektriciteitsprijs wordt gegeven.
4. Vul in hoeveel huishoudens korting ontvangen.
5. Vul in wat het gemiddeld verbruik is van huishoudens.
6. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Inleg vermogen voor energielevering

1. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.

2. Selecteer de optie Inleg vermogen voor energielevering door met de muis de tickbox aan te vinken.
3. Vul in voor welk bedrag huishoudens gemiddeld mee doen.
4. Vul in hoeveel huishoudens geld inleggen in ruil voor energielevering.
5. Vul in hoeveel energie (MWh) de huishoudens ontvangen voor de inleg.
6. Vul in hoeveel jaar de huishoudens energie ontvangen voor hun inleg.
7. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Gebiedsgebonden bijdrage

1. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
2. Selecteer de optie gebiedsgebonden bijdrage door met de muis tickbox aan te vinken.
3. Vul in welk percentage van de winst als gebiedsgebonden bijdrage wordt geheven.
4. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Energiebesparingspakket

1. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
2. Selecteer de optie energiebesparingspakket door met de muis tickbox aan te vinken.
3. Vul in welke waarde het energiebesparingspakket heeft.
4. Vul in hoeveel huishoudens een energiebesparingspakket ontvangen.
5. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

3.3.4 Hoe doe ik gevoeligheidsanalyses?

Aan de rechterkant van de cockpit is het mogelijk om gevoeligheidsanalyses te doen. Bij een gevoeligheidsanalyse wordt het effect van een verandering van 1 of meerdere parameters op de uitkomsten van de business case inzichtelijk gemaakt.

U kunt de gevoeligheidsanalyse verrichten op het basis scenario (zonder burgerparticipatie), maar ook in scenario's waarin wel sprake is van burgerparticipatie. Dit doet u door een vorm van burgerparticipatie te selecteren en in te vullen en vervolgens een gevoeligheidsanalyse te doen. Voor een gevoeligheidsanalyse verricht u de volgende handelingen:

1. Bekijk wat de haalbaarheid is van het project links boven in de cockpit.
2. Bedenk welke parameter in de business case u wilt aanpassen.
3. Voer een (procentuele) verandering in de hoogte van de parameter door.
4. Bekijk vervolgens of de haalbaarheid van het project (substantieel) is veranderd.

Onderin het blok voor gevoeligheidsanalyses staat een drietal checks. Deze checks controleren of ook na het aanpassen van allerlei gegevens het model nog netjes doorrekent. Zo wordt gecontroleerd:

- of de financiële statements in balans zijn, bijvoorbeeld: alle activa gelijk aan de passiva;
- of de hele investering gefinancierd wordt en er geen deel buiten de boot valt na het aanpassen van de financieringsstructuur;
- of het kasreserve aan het einde van het project netjes nul is. Het is niet de bedoeling dat er na afloop van het project geld blijft 'hangen' dat kan worden uitgekeerd aan aandeelhouders. Tegelijkertijd moet er ook geen tekort ontstaan door bijvoorbeeld hoge sloopkosten aan het einde van het project. In de standaard business case wordt verondersteld dat de sloopkosten gelijk zijn aan eventuele opbrengsten uit de turbines. Wanneer u van deze aanname afwijkt, is de opbouw van een reserve nodig is, dit vraagt een verfijning van het model. Eventuele grondopbrengsten uit de verkoop van gronden worden in de case buiten beschouwing gelaten.